

Noktalama İşaretleri ile İlgili Yayımlanan Tezlerin ve Makalelerin İncelenmesi

Examination of Articles and Theses Published on Punctuation Marks

Prof. Dr. Gökhan ARI

ORCID: 0000-0001-7054-2209 ◆ Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ◆
gokhanari@uludag.edu.tr

Gamze YILMAZ

ORCID: 0000-0002-0027-1260 ◆ Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi
Doktora Öğrencisi ◆ gamzeyilmaz@uludag.edu.tr

Özet

Noktalama işaretleri ile ilgili yazılan tezlerin ve makalelerin eğilimlerinin belirlenmesi; alanda bulunan akademik çalışmaların genel özelliklerini, sorunlarını ortaya koymak ve yeni yapılacak çalışmalar için öneriler getirmek bakımından önemlidir. Bu araştırmanın amacı noktalama işaretleri ile ilgili yayımlanan makale ve tezlerin; üniversite, yıl, dergi adı, çalışma yaklaşımı, araştırma modeli ve deseni, veri toplama teknikleri ve veri analizi gibi konularda eğilimlerini belirlemektir. Araştırma kapsamında 37 makale ve 33 tez olmak üzere toplam 70 çalışma incelenmiştir. Betimsel içerik analizi olarak desenlenmiş olan bu çalışmada veriler doküman incelemesiyle elde edilmiş içerik analizi ve betimsel analizle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre noktalama işaretleri ile ilgili yayımlanan makalelerin en çok "Ana Dili Eğitimi" ve "Turkish Studies" dergilerinde yayımlandığı görülmüştür. Konu ile ilgili en çok Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde tez çalışması yaptırılmıştır. Konu ile ilgili tezlerin ve makalelerin sayısında yıllara göre devamlı bir artış olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre noktalama ile ilgili yazılan makalelerin çoğunlukla iki yazarlı olduğu belirlenmiştir. Katılımcı sayılarına bakıldığında, katılımcıların en çok 1-50 kişi arasında olduğu görülmüştür. Katılımcı özelliklerine bakıldığında en çok öğrencilerin, bu öğrenciler arasında en çok ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin tercih edildiği görülmüştür. Katılımcı seçme yöntemi olarak en çok tesadüfi/yansız/rastgele/seçkisiz yöntemin kullanıldığı görülmüştür. Araştırmalarda yaklaşım olarak en çok en çok nitel çalışmaların ön plana çıktığı, araştırma modeli olarak tarama modelinin daha çok tercih edildiği, çalışmalarda kullanılan veri toplama tekniklerinin ve veri çözümleme yöntemlerinin birbirinden farklılık gösterdiği görülmüştür. Noktalama işaretleri ile ilgili karma yaklaşımın kullanıldığı bir araştırmanın olmaması dikkat çekmiştir. Çalışmaların çoğunda yöntem kısmında belirtilmesi gereken model, desen ve örneklem seçimi gibi unsurların belirtilmemesi dikkat çekmiştir. Bu sebeple çalışmaların bütün olarak anlaşılması ve yorumlanması zorlaşmıştır. Birçok çalışmanın noktalama konusunda öğrencilerin düzeyini belirlemek amacıyla yapıldığı bunun dışında noktalama konusunda bilgi verme ve durum tespiti yapma amacıyla yapılan çalışmaların da olduğu görülmüştür. Araştırmanın kapsamında ele alınan çalışmaların çoğunda öğrencilerin noktalama işaretlerini bilme ve kullanma düzeylerinin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Konu ile ilgili yapılan tüm çalışmalara bakıldığında öğrencilerin en çok doğru kullandığı noktalama işaretinin nokta olduğu en çok yanlış yaptıkları işaretin de çeşitlilik gösterdiği söylenebilir. Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan tezlerin ve makalelerin yaklaşık yarısının (%48,57) yazım kuralları konusunda birlikte değerlendirildiği görülmüştür. Çalışmaların asıl amacının öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin ölçülmesi olduğu için bu iki konunun bir arada değerlendirilmesi yapılmıştır. Fakat yazım kuralları ve noktalama işaretleri yazılı anlatımda bütün olarak görülse de temelde farklı konulardır. İncelenen çalışmalarda bu iki konunun ayrı ayrı değerlendirildiği çalışmalar bulunsa da beraber değerlendirildiği çalışmaların sayısı da azımsanamayacak düzeydedir. Bu durum öğrencilerin yazım ya da noktalama konusunda ayrı ayrı ne düzeyde olduklarının belirlenmesini engellemektedir. Bu sebeple araştırma önerisi olarak bu iki konunun ayrı olarak incelenip değerlendirilmesi gerektiği verilmiştir. Araştırmanın noktalama ile ilgili yapılacak olan çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Noktalama, Yazım ve Noktalama, Eğilim

Extended Abstract

Checked

Determining the trends of theses and articles written on punctuation marks is essential in revealing the general characteristics and problems of academic studies in the field and making suggestions for new studies. This study aims to determine the trends of articles and theses published on punctuation marks in terms of university, year, journal name, study approach,

research model and design, data collection techniques, and data analysis. Within the scope of the research, a total of 70 studies, 37 articles, and 33 theses were analyzed. In this research, which was designed as a qualitative case study, the data were obtained through document analysis and analyzed by content analysis and descriptive analysis. According to the research results, the articles on punctuation marks were mostly published in "Mother Tongue Education" and "Turkish Studies" journals. Most thesis studies on the subject were conducted at Erzincan Binali Yıldırım University. It has been observed that there has been a continuous increase in the number of theses and articles on the subject over the years. According to the research results, it was determined that two authors mostly wrote the articles on punctuation. Looking at the number of participants, it was seen that the participants were mostly between 1-50 people. When the participant characteristics were examined, it was seen that students were mostly preferred, and among these students, primary and secondary school students were mostly preferred.

As a participant selection method, it was seen that the most common method used was random/non-random/random/non-selective. It was seen that qualitative studies were the most prominent approach, the survey model was preferred as a research model, and the data collection techniques and data analysis methods used in the studies differed from each other. Notably, there needed to be a study on punctuation marks in which a mixed approach was used. In most of the studies, it was noteworthy that the elements such as model, design, and sample selection, which should be specified in the method section, were not specified. For this reason, it wasn't easy to understand and interpret the studies as a whole. It was seen that many studies were conducted to determine the level of students who were punctuated, and there were also studies conducted to provide information about punctuation and to determine the situation. In most of the studies within the scope of the research, it was stated that students' level of knowing and using punctuation marks needed to be increased. Considering all the studies on the subject, the punctuation mark that students use most correctly is the period, and the mark on which they make the most mistakes varies. It was observed that approximately half (48.57%) of the theses and articles on punctuation marks were evaluated together with the subject of spelling rules. Since the primary purpose of the studies was to measure students' written expression skills, these two subjects were evaluated together. However, although spelling rules and punctuation marks are seen as a whole in written expression, they are fundamentally different subjects. Although there are studies in which these two topics are evaluated separately, the number of studies in which these two topics are evaluated together is also considerable. This situation prevents the determination of students' level of spelling or punctuation separately. For this reason, as a research proposal, it was suggested that these two topics should be examined and evaluated separately. The research will likely contribute to the studies on punctuation.

Qualitative designs are more prominent in the studies. A mixed-method study in which qualitative and quantitative methods are used together can provide a more objective evaluation of the experiment or measurement of the subject. Since there is no mixed-method study on punctuation, mixed-method studies may be needed in terms of design. It is seen that there are significant problems in the studies on this subject examined under the title of "data collection."

In most studies, how the data were collected is given superficially, and it is not understood what the participants did or even what was done while analyzing the data. For these reasons, the procedures carried out in the research should be explained in detail and transparently in these sections.

In the publications examined, studies in which the participants were selected from secondary education are minimal. Punctuation practices and activities, the foundation of which is laid in primary school and diversified in secondary school, should actually be studied more in high school because students are expected to gain experience during this period. In addition to the results of the studies, our observations and experiences show that students' various inadequacies in punctuation are also observed at associate and undergraduate education levels. Even the same situation may be the case with prospective teachers. Considering that students of classroom teaching, Turkish language teaching, Turkish language, and literature teaching will teach this subject when they become teachers, their knowledge, use, and teaching of punctuation marks should also be included in punctuation studies. For these reasons, the sample/participant selection in new studies should be transferred to high school and higher levels.

Keywords: Punctuation, Spelling and Punctuation, Tendency

Giriş

Ana dili eğitimi dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinden oluşur. Öğretme-öğrenme sürecinde bu becerilerin birbirleriyle doğrudan ya da dolaylı ilişkilendirilmesi ve birleştirilmesi söz konusudur. Bu birleşim alanlarından biri de noktalama kuralları ve işaretleridir. Örneğin bir dinleyici

vurgu ve tonlamalara göre dinlediklerini yapılandırmaya çalışır. Bir konuşmacı anlamı göz ardı etmeksizin noktalama kurallarına uygun biçimde vurgu ve tonlamalar yapar. Okuyucu metindeki noktalama işaretleri rehberliğinde anlam kurar, noktalama işaretlerinin katkısıyla akıcılığı sağlar. Yazar ise okuyucunun anlamı yapılandırması için metinde noktalama kurallarını uygular. Başka bir deyişle noktalama kuralları ve işaretlerinin alıcı ve üretici beceriler arasında bir bağ kurduğunu söylemek mümkündür.

Noktalama işaretleri; sözlü dilde duyguların ve düşüncelerin hız, durak, ton, vurgu (prozodi) gibi özelliklerin doğru olarak iletilmesine yarayan; yazılı dilde ise sözcüklerin ve cümlelerin doğru biçimde algılanmasını sağlayan görsel işaretlerdir (Arı ve Keray, 2012, s. 41). “Noktalama işaretlerinin ve görevlerinin iyi bilinmesi; güçlük çekmeden, yorulmadan, anlatım bulanıklığına düşmeden hızlı ve çok okuma yeteneklerini de beraberinde getirir.” (Pilancı, 2000, s. 40). Gereksiz veya yanlış yerde kullanılan noktalama işaretleri anlatmayı ve anlamayı olumsuz etkilemekte ve buna bağlı olarak yapılan okumalarda akıcılığı da bozmaktadır. Noktalama işaretleri sadece iletişimde önem arz etmez aynı zamanda öğretme ve öğrenme süreçlerinde işlevsel biçimde kullanılmaktadır. Noktalama işaretlerinin öğretimi ana dili derslerinde ilkökul birinci sınıfta başlar ve öğrenmede kullanımı eğitim öğretim hayatı boyunca devam eder.

2006 Türkçe Öğretim Programı, noktalama işaretlerinin öğrencilere kazandırılması gerektiğini belirtmiştir ve noktalama işaretlerini “Yazılı Anlatım” becerisi içinde ayrı bir başlık altında ele almıştır (MEB, 2006, s. 35-37). Noktalama işaretleri İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda (2006) yazma öğrenme alanında “Yazılı Anlatım” başlığı altında her sınıfta farklı içerikle yapılandırılmıştır. Bu programda “Yazım ve noktalama kurallarına uyar.”, “Noktalama işaretlerinin yanlış ve eksik kullanımından kaynaklanan hataları düzeltir.”, “Noktalama ve yazımla ilgili kuralları metinler üzerinde uygular.”, “Yazdıklarını dil bilgisi, imlâ ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.”, “Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.” (MEB, 2006, s. 30-40) gibi kazanımlar yer almıştır. İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi (1-8.sınıflar) Öğretim Programı’nda (2019) “Noktalama işaretlerine dikkat ederek okur.”, “Yazdıklarını düzenler.”, “Büyük harf ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.” “Noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur.” gibi kazanımlar bulunmaktadır. Bu kazanımların öğretme-öğrenme sürecinde gerçekleştirilebilmesi öğrencilerin noktalama kurallarını anlamasına, öğrenmesine ve uygulamasına dayanmaktadır.

Yaklaşık son 20 yıl boyunca yapılan bilimsel çalışmalarda öğrencilerin ürettikleri yazılı metinlerde noktalama kurallarına uymada birçok sorun tespit edildiği görülmektedir (Akmugan, 2019; Bağcı, 2011; Çetin, 2013; Gültekin, 2020; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013; Karabuğa, 2011; Kırbaş, 2010; Özcan ve Yönez, 2018; Süğümlü, 2020; Yıldırım ve Uludağ, 2016). Bu araştırmaların ne zaman, hangi yöntemle, nasıl yapıldığı, sonuç ve önerilerin ne olduğu hem gelecek çalışmalar hem de öğretme-öğrenme süreçlerinin düzenlenmesinde önem arz etmektedir. Alan yazın incelendiğinde noktalama işaretleri konusunda yapılmış olan herhangi bir eğilim çalışmasına rastlanmamıştır. Bu sebeple bu araştırma alanda bulunan akademik çalışmaların genel özelliklerini, sorunlarını ortaya koymak ve yeni yapılacak çalışmalar için öneriler getirmek bakımından önemlidir.

Alan yazın taraması sonucunda noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale ve tez çalışmalarının eğilimlerini belirlemeyi amaç edinen bu çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Noktalama işaretleri ile ilgili makalelerin dergi adlarına göre dağılımı nedir?
- 2) Noktalama işaretleriyle ilgili tezlerin üniversitelere göre dağılımı nedir?

- 3) Noktalama işaretleri ile ilgili makale ve tez çalışmalarının yıllara göre dağılımı nedir?
- 4) Noktalama işaretleriyle ilgili makalelerin yazar sayısına göre dağılımı nedir?
- 5) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin araştırma yaklaşımlarına göre dağılımı nedir?
- 6) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı nedir?
- 7) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin katılımcı sayısına göre dağılımı nedir?
- 8) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin katılımcı özelliğine göre dağılımı nedir?
- 9) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin katılımcı seçme yöntemine göre dağılımı nedir?
- 10) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı nedir?
- 11) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin veri çözümlene yöntemlerine göre dağılımı nedir?
- 12) Noktalama işaretleriyle ilgili makale ve tezlerin çalışma amaçına göre dağılımı nedir?
- 13) Konuyla ilgili uygulamalı çalışmalarda öğrencilerin noktalama işaretlerini bilme/kullanma düzeyi nedir?
- 14) Konuyla ilgili uygulamalı çalışmalarda öğrenciler en çok/en az hangi noktalama işaretlerinde hata yapmaktadır?

Yöntem

Çalışmanın bu kısmında araştırma modelinden, veri toplama araçlarından, verilerin toplanmasından ve verilerin analizinden bahsedilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan araştırmaların eğilimlerinin incelendiği bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden betimsel içerik analizi ile desenlenmiştir. Betimsel içerik analizi, belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp bu çalışmaların eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalardır (Çalık ve Sözbilir, 2014, s. 34).

Verilerin Toplanması

Araştırmada noktalama işaretleri ile ilgili yayımlanan makaleler ve tezler incelendiği için veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 189). Bu araştırma modeli ve veri toplama yönteminin doğası gereği temsili bir örnekleme yoluna gidilmemiştir. Durumu ortaya koymak için dokümanlar şu işlemlerle belirlenmiştir:

Google, Google Akademik, YÖKTEZ ve ULAKBİM veri tabanlarına “noktalama işaretleri”, “yazım ve noktalama” ve “imlâ ve noktalama” anahtar sözcükleri aratılarak ulaşılmıştır. Tam metin şeklinde ulaşılan her çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir. Tarama sonucunda 90 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmalardan 17’sinin eğitim alanıyla ilgili olmaması, birinin bildiri olması, birinin dergi adı ve yayın yılının bulunmaması ve bir çalışmanın da İngilizce yayımlanmasından dolayı araştırma kapsamına dâhil edilmemiştir. Araştırmanın verilerini noktalama işaretleri ile ilgili yapılan 23 makale, 11 yüksek lisans tezi ve 2 doktora tezi; aynı zamanda yazım kuralları ve noktalama işaretlerinin beraber ele alındığı 14 makale, 20 yüksek lisans tezi olmak üzere 70 çalışma oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Tezler ve makaleler ile ilgili bilgilerin kaydedilmesi için Excelde tablo oluşturulmuştur. Tablonun sütunlarına araştırma sorularına cevap verebilmek amacıyla “yayın türü”, “alan”, “dergi adı”, “üniversite adı”, “yıl”, “yazar sayısı”, “katılımcı sayısı”, “katılımcı özelliği”, “katılımcı seçme yöntemi”, “yaklaşım”, “desen”, “veri toplama araçları”, “veri çözümleme yöntemi” ve “çalışma amacı” başlıkları yazılmıştır. Tablonun satırlarına ise makale ve tez adları yazılmıştır ve bilgiler sütunlardaki başlıklara göre seçilerek girilmiştir. “Dergi adı” ve “yazar sayısı” başlıkları makaleler için “üniversite adı” başlığı ise tezler için kullanılmıştır.

Tezler ve makaleler “yayın türü”, “alan”, “dergi”, “üniversite adı”, “yıl”, “yazar sayısı”, “katılımcı sayısı”, “örneklem seçimi”, “yaklaşım”, “desen”, “veri toplama araçları” ve “veri çözümleme teknikleri” başlıkları bakımından içerik analizi yöntemlerinden biri olan kategori analizi tekniği ile incelenmiştir. Makale ve tez yazarlarının veri ve araştırma kaynakları birbirinden farklı olduğu için yöntem adlarında ve kapsamlarında farklılıklar bulunmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada yazarların tercihlerini belirtebilmek amacıyla ilgili bilgiler makalelerde ve tezlerde yazıldığı gibi kodlanmıştır.

Makaleler ve tezler “çalışma amacı” başlığı bakımından betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırmacılar, makale ve tezlerde yaptıkları ön inceleme sonucunda “durum tespiti”, “etki belirleme” ve “bilgilendirme ve inceleme” olmak üzere üç kategori belirlemişlerdir. Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmalar, çalışma amacı bakımından bu üç kategori çerçevesinde incelenmiştir.

Çalışma amacı bakımından noktalama işaretleri ile ilgili uygulama içermeyen makale ve tezler, öğrenciler hakkında bilgi vermediğinden bu çalışmalar 13. ve 14. araştırma sorusu kapsamına alınmamıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sorularına yönelik elde edilen bulgular tablo ve grafik hâlinde sunulmuştur.

Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Noktalama işaretleri ile ilgili makalelerin dergi adlarına göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir:

Tablo 1. Noktalama İşaretleri İle İlgili Yazılan Makalelerin Dergi Adlarına Göre Dağılımı

Dergi Adı	f	%
Ana Dili Eğitimi Dergisi (ADED)	4	10,8
Turkish Studies	3	8,10
Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi (TÜBAR)	2	5,4
Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	5,4
Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	2	5,4
Cumhuriyet International Journal of Education-(CIJE), Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Kesit Akademi Dergisi, Journal of Child, Literatureand Language Education (JCLLE), Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi, Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, Mediterranean Journal of Humanities, Kastamonu Eğitim Dergisi, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR), Karadeniz Araştırmaları Dergisi, Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi, TÜRK Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (DEA), Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Türkiye Eğitim Dergisi, International	1	59,5

Journal of Languages' Education and Teaching (IJLET), Anadolu Türk Eğitim Dergisi, AKRA Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, EKEV Akademi Dergisi

Toplam **37** **100**

Tablo 1'e göre noktalama işaretleri ile ilgili en fazla yayın yapılan derginin Ana Dili Eğitimi Dergisi (f:4) olduğu görülmektedir. Bunu Turkish Studies (f:3) takip etmektedir. Toplam 37 makalenin 7'si bu dergilerde yayımlanmıştır. Bu iki dergi de dil, edebiyat ve dil eğitimi alanlarında yayın yapmaktadır. Toplam 29 derginin 24'ünde noktalama işaretleri ile ilgili sadece birer makale yayımlanmıştır.

İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Bulgular

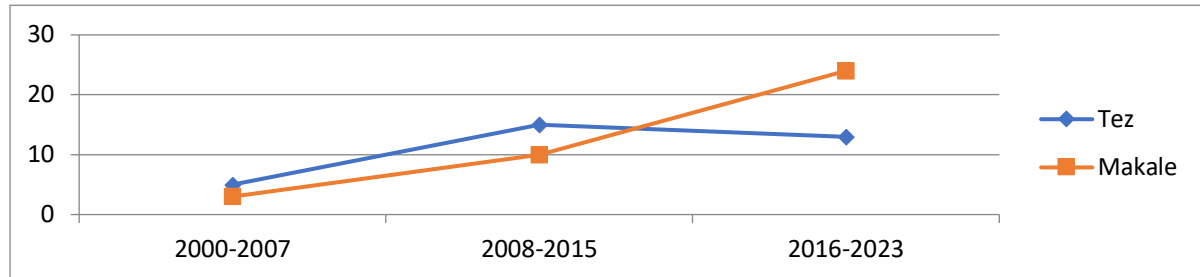
Tablo 2. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	f	%
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	4	13,2
Akdeniz Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	27,0
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi	2	26,4
Ankara Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi	1	39,6
Toplam	33	100

Tablo 1'den anlaşılacağı üzere noktalama işaretleri ile ilgili en fazla tez Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde (f:4) yapılmıştır. Bunu sırasıyla Akdeniz Üniversitesi (f:3), Atatürk Üniversitesi (f:3) ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi (f:3) takip etmektedir. Noktalama işaretleriyle ilgili 4 üniversitede ikişer, 12 üniversitede birer tez çalışması yapılmıştır.

Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Bulgular

Grafik 1. Noktalama İşaretleri İle İlgili Yazılan Makale Ve Tez Çalışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

Noktalama işaretleri ile ilgili makale ve tez çalışmalarının yıllara göre dağılımının gösterildiği grafiğe bakıldığında 2000-2007 yılları arasında 5 tez 3 makale, 2008-2015 yılları arasında 15 tez 10 makale, 2016-2023 yılları arasında 13 tez 24 makale çalışması tespit edilmiştir. Genel olarak noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmaların yıllar içerisinde nicelik olarak arttığı fakat makale sayısının son yıllarda daha çok arttığı görülmektedir.

Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tablo 3. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Makalelerin Yazar Sayısına Göre Dağılımı

Yazar Sayısı	f	%
1 yazarlı	15	40,5
2 yazarlı	18	48,6
3 yazarlı	2	5,4
4 yazarlı	2	5,4
Toplam	37	100

Tablo 3 incelendiğinde noktalama işaretleri ile ilgili yazılan makalelerin çoğunun iki (f:18) yazarlı ve tek (f:15) yazarlı olduğu görülmektedir. Yazar sayısının 4'ten fazla olduğu bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Beşinci Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tablo 4. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Makalelerin Ve Tezlerin Araştırma Yaklaşımlarına Göre Dağılımı

Tür	Yaklaşım	f	%
Makale	Nitel	14	37,8
	Nicel	10	27,0
	Karma	0	0
	Belirtilmemiş	13	35,1
	Toplam	37	100
Tez	Nitel	5	15,1
	Nicel	7	21,2
	Karma	0	0
	Belirtilmemiş	21	63,6
	Toplam	33	100

Tablo 4 incelendiğinde noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmalarda en çok nitel [(makale (f:14), tez (f:5)] yaklaşımın kullanıldığı görülmektedir. Karma yaklaşımın kullanıldığı bir çalışma bulunmamaktadır. Toplam 34 çalışmada ise [makale (f:13), tez (f:21)] araştırma yaklaşımı belirtilmemiştir.

Altıncı Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tablo 5. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Makalelerin Ve Tezlerin Araştırma Desenlerine Göre Dağılımı

Tür	Desen	f	%
	Tarama	6	16,2
	Doküman analizi	6	16,2
	Betimsel Tarama	4	10,8

Makale	Deneysel	4	10,8	
	Olgubilim	2	5,4	
	Durum	2	5,4	
	Temel nitel desen, Görüşme, Belgesel tarama	1	8,1	
	Belirtilmemiş	10	27,0	
Toplam		37	100	
Tez	Tarama	8	24,2	
	Yarı deneysel	5	15,1	
	Alan araştırması	3	9,0	
	Durum	3	9,0	
	Doküman incelemesi, Betimsel tarama, Tarama ve doküman incelemesi	2	18,0	
	Deneysel	1	3,0	
	Belirtilmemiş	7	21,2	
	Toplam		33	100

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale ve tez çalışmaları incelendiğinde araştırma deseni olarak en çok tarama deseninin kullanıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla betimsel tarama ve doküman incelemesi deseni takip etmektedir. 2 tez çalışmasında tarama ve doküman incelemesi deseninin birlikte kullanıldığı görülmektedir. 17 çalışmada [makale (f:10), tez (f:7)] araştırma deseni belirtilmemiştir.

Yedinci Araştırma Sorusuna Yönelik Elde Edilen Bulgular

Tablo 6. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Makalelerin Ve Tezlerin Katılımcı Sayısına Göre Dağılımı

Tür	Katılımcı Sayısı	f	%
Makale	1-50	10	40,0
	51-100	4	16,0
	101-200	4	16,0
	200 ve üzeri	7	28,0
	Toplam	25	100
Tez	1-50	5	17,2
	51-100	4	13,7
	101-200	11	37,9
	200 ve üzeri	9	31,0
	Toplam	29	100

Tablo 6 incelendiğinde noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale çalışmalarının çoğunda katılımcı sayısının 1-50 (f:10) arasında olduğu, tez çalışmalarında ise 101-200 (f:11) arasında olduğu görülmektedir.

Sekizinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Tablo 7. Noktalama işaretleriyle ilgili yazılan makalelerin ve tezlerin katılımcı özelliğine göre dağılımı

Tür	Katılımcı Özelliği	f	%
Makale	Öğrenci	21	84,0
	Öğretmen	2	8,0
	Öğretmen ve öğrenci, Öğretmen adayları	1	8,0
	Toplam	25	100
Tez	Öğrenci	25	86,2
	Öğretmen, Öğretmen ve öğrenci, Öğretmen adayları, Öğrenci ve öğretmen adayı	1	13,6
	Toplam	29	100

Bazı çalışmalarda örneklem seçimine gidilmediği (f:10) göz önünde bulundurularak tablo 7 incelendiğinde noktalama işaretleriyle ilgili yapılan çalışmaların genelinde [(makale (f:21), tez (f:25)] katılımcıların öğrenci olduğu görülmektedir.

Dokuzuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Tablo 8. Noktalama işaretleriyle ilgili yazılan makalelerin ve tezlerin katılımcı seçme yöntemine göre dağılımı

Tür	Katılımcı Seçme Yöntemi	f	%
Makale	Küme örnekleme	4	16,0
	Tesadüfi/yansız/rastgele/seçkisiz örneklem	4	16,0
	Ölçüt örnekleme	3	12,0
	Uygun örneklem	2	8,0
	Kolay ulaşılabilir örneklem	1	4,0
	Belirtilmemiş	11	44,0
	Toplam	25	100
Tez	Tesadüfi/yansız/rastgele/seçkisiz örneklem	6	20,6
	Kolay ulaşılabilir örneklem	3	10,3
	Amaçlı örnekleme	2	6,8
	Küme örnekleme	1	3,4
	Tabakalı örnekleme	1	3,4
	Belirtilmemiş	16	55,1
	Toplam	29	100

Tablo 8 incelendiğinde noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmalarda tesadüfi/yansız/rastgele/seçkisiz örneklemin [makale (f:4), tez (f:6)] kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmaların 10 tanesinde örneklem seçimine gidilmediği, 27 çalışmada katılımcı seçme yöntemi belirtilmediği görülmektedir. Çalışmalarda kullanılan tesadüfi, yansız, rastgele ve seçkisiz örneklem aynı örnekleme türünü karşılamaktadır. Yazarların farklı bilimsel araştırmalardan yararlandığı göz önüne alındığında örnekleme türü adlarında farklılıkların görülmesi olağandır.

Onuncu Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Tablo 9. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Makalelerin Ve Tezlerin Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Tür	Veri Toplama Araçları	f	%
Makale	Öğrenci metinleri/hazır metinler	11	28,9
	Form	5	13,5
	Ölçek	4	10,5
	Başarı testi	4	10,5
	Yazılı eser	3	7,8
	Kontrol Listesi, Ders Notları, Sınav soruları	1	7,8
	Belirtilmemiş	8	21,0
Toplam		38	100
Tez	Öğrenci metinleri/hazır metinler	10	25
	Ölçek	7	17,5
	Ders-çalışma kitabı	6	15
	Başarı testi	6	15
	Form	5	12,5
	Gözlem formu, Anket, Öğrenci defterleri	1	7,5
	Toplam		40

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale ve tez çalışmalarında veri toplama aracı olarak en çok öğrenci metinleri/hazır metinlerin kullanımının öne çıktığı görülmektedir. Bunu ölçek kullanımı takip etmektedir. Veri toplama araçlarının çeşitli olması dikkat çekmektedir. Bazı araştırmalarda birden çok veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. 8 makalede ise veri toplama aracı belirtilmemiştir.

On Birinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Tablo 10. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Makalelerin Ve Tezlerin Veri Çözümleme Yöntemlerine Göre Dağılımı

Tür	Veri Çözümleme Yöntemi	f	%
	Yüzde ve frekans	6	13,9
	İçerik analizi	6	13,9
	T-testi	4	9,3
	Betimsel analiz	3	6,9
	Mann Whitney U	3	6,9
	Wilcoxon Z	2	4,6

Makale	MANOVA, ANOVA, Ki-Kare, Wilk'sLambda, Shapiro-Wilks, KR-21, Nitel analiz, Tematik analiz	1	18,4
	Belirtilmemiş	11	25,5
Toplam		43	100
Tez	Yüzde ve frekans	9	14,5
	ANOVA	8	12,9
	T-testi	8	12,9
	Mann Whitney U	7	11,2
	Betimsel analiz	4	6,5
	Pearson Analizi	3	4,8
	Wilcoxon Z	3	4,8
	İçerik analizi	2	3,2
	Shapiro-Wilks	2	3,2
	Kruskal Wallis	2	3,2
	Spearman Brown, Levene's, Kolmogorov-Smirnov, Ki-Kare, LSD Post Hoc, Scheffe, Dunnett's, MANOVA, Wilk'sLambda, İlişkisel çözümlene	1	16,0
	Belirtilmemiş	7	11,2
	Toplam		62

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmalarda veri çözümlene yöntemi olarak en çok yüzde ve frekans öne çıkmaktadır. Bazı araştırmalarda birden çok veri çözümlene yöntemi kullanılsa da 18 çalışmada [makale (f:11), tez (f:7)] veri çözümlene yöntemi belirtilmemiştir.

On İkinci Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Tablo 11. Noktalama İşaretleriyle İlgili Yazılan Makalelerin Ve Tezlerin Çalışma Amacına Göre Dağılımı

Tür	Çalışma amacı	f	%
Makale	Durum tespiti	21	56,7
	Etki belirleme	8	21,6
	Bilgilendirme ve inceleme	8	21,6
	Toplam	37	100
Tez	Durum tespiti	24	72,7
	Etki belirleme	7	21,2
	Bilgilendirme ve inceleme	2	6,0
Toplam		33	100

Tablo 11 incelendiğinde noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunda [makale (f:21), tez (f:24)] durum tespitinin yapıldığı yani katılımcıların noktalama konusundaki durumlarını belirten çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Toplam 15 araştırma etki belirlemeye dayanmaktadır.

Noktalama işaretleri ile ilgili incelemeler ve bu işaretler ile ilgili bilgi verme amaçlı yapılan çalışmalar (f:10) da bulunmaktadır.

On Üçüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Tablo 12. *İncelenen Çalışmalarda Öğrencilerin Noktalama İşaretlerini Bilme/Kullanma Düzeyi Dağılımı*

Öğrenci Düzeyi	f
İyi/Yeterli	0
Orta	3
Kötü/Yetersiz	46
Belirtilmeyen	11
Toplam	60

Tablo 12 incelendiğinde uygulama içeren 60 çalışmanın sonucuna göre genel olarak öğrencilerin noktalama işaretlerini bilme/kullanma düzeylerinin kötü/yetersiz (f:46) olduğu söylenebilir.

On Dördüncü Araştırma Sorusuna Yönelik Bulgular

Tablo 13. *En Çok Ya Da En Az Bilinen/Kullanılan Noktalama İşaretinin Hangisi Olduğuna İlişkin Dağılım*

	Noktalama işaretleri	f
	Nokta	10
	Soru işareti	2
	Kısa çizgi	1
	Uzun çizgi	1
En çok bilinen/kullanılan noktalama işareti	Nokta, virgöl ve kesme işareti	1
	Yay ayraç ve kesme işareti	1
	Yay ayraç ve köşeli ayraç	1
	Toplam	17
	Noktalı virgöl	7
	Nokta	3
	Üç nokta	3
	Kesme işareti	2
	Virgöl	2
	Eğik çizgi	1
	Tırnak işareti	1
	Ünlem işareti	1
En az bilinen/kullanılan noktalama işareti	Tırnak, noktalı virgöl ve üç nokta	1
	Tırnak, soru işareti ve iki nokta	1
	Eğik çizgi, tek tırnak ve denden	1

Virgöl ve iki nokta	1
Toplam	24
Belirtilmeyen	19

Tablo 13 incelendiğinde uygulama içeren 60 çalışmada en çok bilinen veya doğru kullanılan noktalama işaretinin nokta (f:10) olduğu anlaşılmaktadır. En az bilinen/kullanılan noktalama işareti ise noktalı virgüldür (f:7). Bunu sırasıyla nokta (f:3) ve üç nokta (f:3) takip etmektedir. Çalışmalarda en çok bilinen/kullanılan ve en az bilinen/kullanılan noktalama işaretinin çeşitlilik gösterdiği görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale ve tez çalışmalarının eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada toplam 70 çalışma içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Noktalama işaretleri ile ilgili yazılan makalelerin en çok Ana Dili Eğitimi Dergisi ve Turkish Studies Dergisi olduğu görülmüştür. Makalelerin çoğu eğitim fakültesi dergilerinde yayımlanmıştır. Toplam 37 makale çalışmasının 29 farklı dergide yayımlandığı göz önüne alındığında konu ile ilgili çalışmaların belirli bir dergide toplanmadığı görülmektedir.

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımına bakıldığında en çok tezin Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. Bunu sırasıyla Akdeniz Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Abant İzzet Baysal Üniversitesi takip etmektedir. Toplam 33 tez çalışması 20 farklı üniversitede yapılmıştır.

Noktalama işaretleri ile ilgili yazılan makale ve tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında 2000-2007 yılları arasında 5 tez 3 makale, 2008-2015 yılları arasında 15 tez 10 makale ve 2016-2023 yılları arasında 13 tez 24 makale çalışması yapıldığı görülmüştür. Makale sayıları son dönemde oldukça artmıştır.

Noktalama işaretleri ile ilgili yayımlanan makalelerin çoğu iki yazarlıdır. Türkçe eğitimi ile ilgili yapılan eğilim çalışmalarında daha çok tek yazarlı makalelere rastlandığı sonucuna ulaşılsa (Akaydın ve Çeçen, 2015, s. 193; Arı vd., 2020, s. 500; Kemiksiz, 2017, s. 524; Varışoğlu vd., 2013, s. 1773) da noktalama işaretleri ile ilgili yayımlanan makalelerin çoğunun çok yazarlı olduğu belirlenmiştir.

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmalarda en çok nitel yaklaşımın kullanıldığı görülmüştür. Türkçe eğitimi alanında yapılan başka eğilim çalışmalarında da nitel araştırma yaklaşımının daha çok kullanıldığı görülmektedir (Boyacı ve Demirkol, 2018, s. 520; Önal ve Maden, 2021, s. 937; Şahin, Kana ve Varışoğlu, 2013, s. 373). İncelenen makale ve tez çalışmalarının yaklaşık yarısında araştırma yaklaşımının belirtilmediği görülmüştür. Benzer çalışmalarda da aynı sonuçların olduğu raporlanmıştır (Akaydın ve Çeçen, 2015, s. 194; Arı vd., 2020, s. 501; Demirel, 2023, s. 587; Öztürk ve Müdar, 2013, s. 193). Bunda araştırmacıların yöntem konusunda farklı kaynaklardan yararlanmaları etkili olmuş olabilir. Ayrıca yaklaşımları belirtmeyen çalışmaların çoğunun tez olması dikkat çekmiştir. Karma yaklaşımın kullanıldığı bir çalışmaya rastlanmamış olması da şaşırtıcıdır.

Makalelerde ve tezlerde araştırma deseni olarak en çok tarama modelinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Türkçe eğitimi alanında eğilim çalışması yapılan diğer araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Arı vd., 2020, s. 501; Tok ve Potur, 2015, s. 11; Varışoğlu vd., 2013, s. 1773). Bazı çalışmalarda betimsel tarama modelinin kullanıldığı belirtilse de çalışmaların çoğunda hangi tarama modelinin kullanıldığının belirtilmediği, sadece tarama modeli olarak yazıldığı görülmüştür. Bunu sırasıyla betimsel tarama ve doküman incelemesi deseni takip etmektedir. 2 tez çalışmasında tarama

ve doküman incelemesi deseninin birlikte kullanıldığı görülmektedir. 17 çalışmada araştırma deseninin belirtilmemesi dikkat çekmektedir. Türkçe eğitimi araştırmalarında yaklaşım, model, desen, yöntem konularında kaynaklardan yeterince yararlanamama durumunun söz konusu olduğu görülmektedir.

Noktalama işaretleri ile ilgili yayımlanan makalelerin çoğunda katılımcı sayısının 1-50 arasında olduğu, tez çalışmalarında ise 101-200 arasında olduğu görülmüştür. Katılımcı sayılarındaki farklılığı doğal sebebi araştırmanın yaklaşımıyla ilgilidir. Makale çalışmalarının daha çok nitel yaklaşımla yapılması tez çalışmalarının ise daha çok nicel yaklaşımla yapılması katılımcı sayısındaki bu eğilim farkından kaynaklanabilir. Katılımcı sayılarındaki bu farklılığın bir diğer sebebi de ulaşılabilen katılımcı sayısı ile ilgili olabilir.

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale ve tez çalışmalarında uygulamaya dayanmayan, dolayısıyla örnekleme olmayan araştırmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar genellikle noktalama işaretleri ile ilgili bilgi vermeyi amaçlayan çalışmalardır. Uygulamalı çalışmalarda katılımcı özelliklerine bakıldığında katılımcıların genellikle ortaokul öğrencileri olduğu görülmüştür. Noktalama işaretleri konusunda ölçme ve değerlendirme işlemlerinin yapıldığı kitle öğrenciler olduğundan katılımcıların da öğrenciler olması olağandır. Türkçe eğitimi alanında yapılan diğer eğilim çalışmalarında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Demirel, 2023, s. 857; Şahin vd., 2013, s. 374 ; Tok ve Potur, 2015, s. 12). Bununla birlikte katılımcıların sadece öğretmenler olduğu çalışmaların da bulunduğu belirlenmiştir. Bu çalışmalar genellikle nitel yaklaşımla yapılmış olup öğrencilerin noktalama işaretleri konusundaki yetkinliklerinin öğretmenlere sorulduğu araştırmalardır. Bu bakımdan çalışmalarda katılımcıların öğretmenler olması da olağandır. Diğer yandan katılımcıların hem öğretmenler hem de öğrenciler olduğu bir çalışma (Yavuz vd., 2021, s. 114) da bulunmaktadır.

İncelenen çalışmaların çoğunda katılımcı seçme yönteminin belirtilmemesi dikkat çekmektedir. Katılımcı seçimine gidilmeyen çalışmalarda bu durum normal karşılanmaktadır. Fakat içerisinde katılımcıların bulunduğu nitel ve nicel araştırmalarda da bu seçme yönteminin belirtilmediği araştırmalara rastlanmıştır. Çalışmalarda tesadüfi/yansız/rastgele/seçkisiz örnekleme seçimi eğiliminin ağır bastığı görülmüştür. Şahin vd. (2013, s. 375) tarafından yapılan eğilim çalışmasında da benzer bir sonuç bulunmaktadır. Çalışmalarda kullanılan tesadüfi, yansız, rastgele ve seçkisiz örneklem aynı örnekleme türünü karşılamaktadır. Yazarların farklı bilimsel araştırma yöntemlerinden ve kaynaklarından yararlandığı göz önüne alındığında örnekleme türü adlarında farklılıkların görülmesi olağandır. Bu durum sadece noktalama ile ilgili olan çalışmalara özgü değildir. Alan yazında yapılan diğer eğilim araştırmalarında da durum aynıdır (Arı vd., 2020, s. 502; Biçer, 2017, s. 244; Şahin vd., 2013, s. 374).

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale ve tez çalışmalarında veri toplama aracı olarak en çok öğrenci metinleri ve hazır metinlerin kullanıldığı görülmüştür. Yani bazı çalışmalar, öğrencilerin kendi ürettikleri metinlerde kullandığı noktalama işaretlerine odaklanmıştır. Bu durumda öğrencilerin bütün noktalama işaretlerini bilme veya kullanma durumu genellenemez. Ancak hazır (otantik veya sentetik) metinlerde araştırmacıların belirlediği noktalama işaretlerini öğrencilerin doğru kullanıp kullanmadığı veya yanlış tespit edip edemediği daha bilimsel bir yolla ortaya konulduğundan- diğer genelleme şartlarını da taşıyorsa- bu tür çalışmaların sonuçları genellenebilir. Birçok çalışmada veri toplama aracı olarak ölçekler de kullanılmıştır. Bazı araştırmalarda birden çok veri toplama aracının kullanıldığı görülmüştür. Benzer şekilde Önal ve Maden (2021, s. 937) tarafından yapılan çalışmada da aynı durum tespit edilmiştir. 8 makalede veri toplama aracının belirtilmemesi dikkat çekmektedir. Demirel (2023, s. 857) tarafından yapılan çalışmada yazma eğitimiyle ilgili tezlerde de veri toplama

aracının belirtilmediği çalışmaların olduğu belirtilmiştir. İncelenen çalışmalarda veri çözümleme yöntemi olarak en çok yüzde ve frekansın öne çıktığı görülmüştür. Bazı çalışmalarda birden çok veri çözümleme yöntemi kullanılsa da çoğu çalışmada veri çözümleme yönteminin belirtilmemesi dikkat çekmektedir.

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmalar bu araştırmada çalışma amacı bakımından “durum tespiti yapanlar”, “etki belirleyen çalışmalar” ve “inceleme yapma ve bilgi verme amaçlı çalışmalar” olarak sınıflandırılmıştır. Durum tespiti yapan çalışmaların içeriğinde öğrencilerin noktalama becerilerinin tespiti ya da öğretmenlerin öğrencilerin noktalama bilgisi ve becerisi hakkındaki görüşleri bulunmaktadır (Arı ve Keray, 2012, s. 52; Karabuğa, 2011, s. 246; Memiş ve Kansızoğlu, 2022, s. 58; Opuş ve Tayşi, 2022, s. 745; Sağ, 2019, s. 48; Topuz, 2008, s. 77; Yavuz, 2022, s. 83). Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan çalışmaların çoğunda öğrencilerin noktalama kurallarını bilme ve uygulama durumları ortaya konmaya çalışılmıştır. Noktalama işaretleri ile ilgili etki belirleyen çalışmaların içeriğinde belli bir teknik ya da yöntem kullanılarak öğrencilere noktalama konusunda eğitim verilmesi ve verilen eğitimin sonuç üzerindeki etkisi araştırılmıştır (Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013, s. 136; İzci, 2013, s. 47; Karakoyun, 2010, s. 45; Kırboğa, 2019, s. 74; Maden, 2019, s. 59; Özkara ve İzci, 2013, s. 4; Yaman ve Aydemir, 2018, s. 262). İnceleme ve bilgi verme amaçlı derleme çalışmaların içeriğinde ise noktalama işaretleri kullanım yerleri, kullanım önerileri ve noktalama açısından eser incelemesi gibi durumlar bulunmaktadır (Deniz ve Uysal, 2016, s. 342; Gedizli, 2021, s. 103; Kalfa, 2000, s.72; Kalfa, 2020, s. 912).

Noktalama ile ilgili tezlerin ve makalelerin incelendiği bu araştırmada çalışmaların yaklaşık yarısının (%48,57) yazım kuralları konusuyla birlikte değerlendirildiği görülmüştür. Çalışmaların asıl amacı öğrencilerin yazılı anlatım becerilerini ölçmek olduğu için bu iki konunun bir arada ölçülmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Fakat yazım kuralları ve noktalama işaretleri yazılı anlatımda bütün olarak görülse de temelde farklı konulardır. İncelenen çalışmalar içerisinde yazım kurallarının ayrı, noktalama işaretlerinin ayrı olarak ölçüldüğü ve değerlendirildiği araştırmalar bulunsa da (Akmugan, 2019, s. 64; Bağcı, 2011, s. 697; Çetin, 2013, s. 43; Gültekin, 2020, s. 23; Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013, s. 136; Karabuğa, 2011, s. 71; Kırbaş, 2010, s. 51; Özcan ve Yönez, 2018, s. 544; Süğümlü, 2020, s. 530; Yıldırım ve Uludağ, 2016, s. 326) iki konunun tek bir konu gibi değerlendirildiği çalışmalar azımsanmayacak sayıda. Bu durum, öğrencilerin yazım ya da noktalama konusunun hangisinde ne durumda olduğunu tam olarak belirlenememesine neden olmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin var olan düzeylerinin ya da deney sonucunda geldikleri düzeylerin bu konuların hangisine ait olduğu net değildir. Tüm bunlar doğrultusunda öğrencilerin hangi konuda ne durumda oldukları ya da ne duruma geldiklerinin yorumlanmasının zor olduğu kabul edilmelidir. Bu sebeple yazım ya da noktalama konusundan hangisi ölçülmek/tespit edilmek isteniyorsa ya ayrı birer konu alanı olarak görülmelidir ya da bilimsel çalışmaların içerisinde ayrı olarak ölçülüp yorumlanmalıdır. Aksi takdirde öğrencilerin hangi konuda ne durumda olduklarının belirlenmesi, buna göre yorum yapılması ve çözüm önerileri getirilmesi bilimsel açıdan yetersiz kalacak ve çalışmanın bilimselliği tartışma konusu olacaktır.

Araştırma türü bakımından noktalama işaretleri ile ilgili bilgilendirme ve inceleme yapılan çalışmalar hariç toplam 60 çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların yaklaşık %77'sinde öğrencilerin noktalama işaretleri ile ilgili bilgi ve kullanma düzeyinin yetersiz olduğu belirtilmiştir. Araştırmaların genel sonuçları öğrencilerin noktalama işaretleri konusunda yetersiz oldukları üzerine yoğunlaşmıştır. Yapılan deneysel araştırmalarda öğrencilerin düzeylerinin ilerlediği belirtilse de (Karakoyun, 2010, s. 45; Kırboğa 2019, s. 74; Yaman ve Aydemir, 2018, s. 268; Yiğit, 2018, s. 75) noktalama işaretlerini bilme ve doğru kullanma konusu her zaman için problem olarak görülmektedir. Noktalama işaretleri ile ilgili

yapılan çalışmaların bazılarında en çok bilinen/kullanılan ve en az bilinen/kullanılan noktalama işaretinin hangisi olduğu hakkında bilgi verilmiştir. Bu durumda sonuçların çeşitlilik göstermesi dikkat çekmektedir. Örneğin, en çok bilinen/doğru kullanılan noktalama işaretinin nokta olduğunu (Bağcı, 2011, s. 702; Batur vd., 2016, s. 55; Memiş ve Kansızoğlu, 2022, s. 67; Topuz, 2008, s. 71), soru işareti olduğunu (Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013, s. 139; Yıldırım ve Uludağ, 2016, s. 334), uzun çizgi olduğunu (Kaplan, 2016, s. 157) ve kısa çizgi olduğunu (Erdem, 2007, s. 46) belirten çalışmalar bulunmaktadır. Diğer taraftan araştırmalarda en az bilinen/yanlış kullanılan noktalama işaretinin noktalı virgül olduğu (Arı ve Keray, 2012, s. 52; Erdemir ve Bayram, 2005, s. 25; Sallabaş ve Temizkan, 2009, s. 635), nokta olduğu (Özcan ve Yönez, 2018, s. 556; Süğümlü, 2020, s. 537), üç nokta olduğu (Bağcı, 2011, s. 702; Erdem, 2007, s. 47) ve virgül olduğu (Değirmenci, 2018, s. 74; Pekaz, 2007, s. 272) belirlenmiştir. Araştırmaların sonuçlarına göre en çok bilinen/kullanılan işaret nokta'dır. Fakat orana bakıldığında çalışmaların yaklaşık %17'sinde noktanın en çok bilinen/kullanılan işaret olduğu görülmektedir. Aynı zamanda en az bilinen/kullanılan işaretler incelendiğinde nokta %5'lik bir oranla ikinci sıradadır. Bu tespitler, konuyla ilgili çalışmalarda en çok bilinen/kullanılan noktalama işareti ile ilgili bir genellemeye gidilemeyeceğini göstermektedir. Yapılan çalışmaların sonucunda en az bilinen/kullanılan noktalama işaretinin noktalı virgül olduğu belirtilmiştir.

Öneriler

Noktalama işaretleri ile ilgili yapılan makale ve tez çalışmalarında araştırmaların yöntemle ilgili önemli eksikliklerinin bulunduğunu belirtmek gerekmektedir. Çalışmaların genelinde araştırma deseninin ve yaklaşımının, katılımcı seçme ve veri çözümleme yönteminin belirtilmediği göze çarpmaktadır. Araştırmaların daha anlaşılır olması için yöntem kısmındaki bilgilerin şeffaf biçimde verilmesi çalışmanın güvenilirliği açısından önem taşımaktadır.

Yapılan çalışmalarda daha çok nitel desenler öne çıkmaktadır. Nitel ve nicel yöntemin beraber kullanıldığı karma bir araştırmanın olması konu ile ilgili yapılan deneyin ya da ölçmenin derinlemesine ele alınmasını sağlayabilir. Noktalamayla ilgili karma yöntemli bir çalışmaya rastlanmadığından desen açısından karma yöntemli araştırmalara ihtiyaç duyulabilir.

İncelenen çalışmalarda "verilerin toplanması" başlıklarında anlatılanlardan bu konuda araştırmalarda önemli sıkıntılar bulunduğu görülmektedir. Çoğu çalışmada verilerin nasıl toplandığı yüzeysel olarak verilmekte katılımcıların ne yaptığı, hatta veriler çözümlenirken ne yapıldığı anlaşılabilir değildir. Bu sebeplerle bu bölümlerde araştırmada yapılan işlemler ayrıntılı ve şeffaf anlatılmalıdır.

İncelenen yayınlarda katılımcıların ortaöğretimden seçildiği çalışmalar son derece sınırlıdır. İlkokulda temeli atılan ve ortaokulda çeşitlenen noktalama uygulamaları ve etkinlikleri aslında lise döneminde daha çok çalışılması gerekir. Çünkü söz konusu dönemde öğrencilerin deneyim kazanmış olmaları beklenir. Yapılan çalışmaların sonuçlarının yanında gözlemlerimiz ve deneyimlerimiz göstermektedir ki ön lisans, lisans öğrenim seviyelerinde de öğrencilerin noktalamada çeşitli yetersizlikleri göze çarpmaktadır. Hatta öğretmen adaylarında aynı durum söz konusu olabilmektedir. Sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği öğrencilerinin öğretmen olduklarında bu konuyu öğretecekleri düşünüldüğünde onların noktalama işaretlerini bilme, kullanma, öğretme durumları da noktalama çalışmalarında yer almalıdır. Bu sebeplerle yeni çalışmalarda örneklem/katılımcı seçimi lise ve daha üst kademelere de aktarılmalıdır.

Kaynakça

- Akaydın, Ş. ve Çeçen, M. A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40 (178), 183-198.
- Akmugan, A. M. (2019). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin çalışma kitaplarında yaptıkları yazım ve noktalama hatalarının tespiti (Erzincan Örneği)* [Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Arı, G., Keray, B. (2012). Sekizinci sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini uygulama düzeyi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 40-54.
- Arı, G., Yaşar, M. S. ve İstanbullu, E. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarıyla ilgili yayımlanan makalelerin incelenmesi (2014-2018). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(2), 487-508.
- Bağcı, H. (2011). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretleri ile yazım kurallarını uygulayabilme düzeyi. *Turkish Studies (Elektronik)*, 6 (1), 693-706.
- Batur, Z., Akar, C., Sezgin Tufan, B. ve Topbaşoğlu, N. (2016). İlkokul ikinci sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanma becerisi. *Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Dergisi*, 1(2), 46-60.
- Bıçer, N. (2017). Yabancılara Türkçe öğretimi alanında yayınlanan makaleler üzerine bir analiz çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 236-247.
- Boyacı, S. ve Demirkol, S. (2018). Türkçe eğitimi alanında yapılan doktora tezlerinin incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Çalık, M., ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174).
- Çetin, A. (2013). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarını uygulama düzeyleri* [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Değirmenci, M. (2018). *Öğrencilerin noktalama işaretlerini kullanımlarının yazılı anlatım çalışmalarına ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Demirel, A. (2023). Türkçe eğitimi alanındaki yazma eğitimiyle ilgili lisansüstü tezler üzerine bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (3), 849-863.
- Deniz, K. ve Uysal, B. (2016). ?Noktalama işaretlerini nerede kullanalım? ünlem, soru işareti ve üç nokta'nın kullanımına yönelik bir yerleşim önerisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(3), 337-347.
- Erdem, H. (2007). *Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarına ulaşma düzeyi* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Erdemir, A. ve Bayram, Y. (2005). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanma düzeyleri üzerine istatistiksel bir değerlendirme. *Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 12-26.
- Gedizli, M. (2021). Türkçenin noktalama işaretleri ve yazım kurallarının tasnifi. *Türük*, 9 (25), 91-107.
- Gültekin, İ. (2020). "Ne evet ne hayır!" örneğinden hareketle imla ve noktalama kurallarının edebî metinlerle öğretimi. *Dil ve Edebiyat Araştırmaları*, (22), 11-36.
- Hamzadayı, E. ve Çetinkaya, G. (2013). Dikte uygulamalarının 5. sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarını uygulama becerilerine etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 133-143.

- İzci, G. (2013). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile noktalama işaretlerini uygulama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kalfa, M. (2000). *Noktalama işaretlerinin türkçenin öğretimindeki yeri ve önemi* [Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kalfa, M. (2020). Türkçe öğretiminde virgül ve noktalı virgül işareti kullanımı sorunu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8 (3), 905-915.
- Kaplan, I. (2016). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanmadaki yeterlilikleri üzerine araştırma* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karabuğa, H. (2011). *Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatım çalışmalarında noktalama işaretlerini ve yazım kurallarını kullanabilme düzeyleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Karakoyun, M. E. (2010). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerine noktalama işaretlerinin öğretiminde işbirlikli öğrenme tekniklerinden jigsaw'ın akademik başarıya etkisi* [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kemiksiz, Ö. (2017). Dinleme becerisi üzerine yazılan makalelerin değerlendirilmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5 (1), 511-531.
- Kırbaş, B. (2010). *Yeni türkçe ders programına göre ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma çalışmalarının yazım noktalama ve planlama açısından değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kırboğa, A. (2019). *Bilgisayar destekli noktalama işaretleri materyallerinin ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretleri kazanımlarına etkisi* [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Maden, A. (2019). Birlikte Soralım Birlikte Öğrenelim Tekniğinin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazım ve Noktalama Başarısına Etkisi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1), 55-71.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe (6, 7, 8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı*. MEB Yay.
- MEB (2019). *İlkokul Ve Ortaokul Türkçe (1-8.Sınıflar) Dersi Öğretim Programı*. MEB Yay.
- Memiş, M., ve Kansızoğlu, H. B. (2022). Türkçe öğrenenlerin noktalama işaretlerinin kullanımı konusundaki yetkinlik düzeyleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(33), 54-72.
- Opuş, Y. ve Karakuş Tayşi, E. (2022). Türkçe Öğretmenlerinin Sosyal Medyada Noktalama Kullanımı: Facebook Örneği. *Journal of MotherTongueEducation/Ana Dili Eğitim Dergisi*, 10(4), 738-757.
- Önal, A. ve Maden, S. (2021). Türkçe eğitimi ile ilgili 2015-2019 yılları arası lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (3), 929-941.
- Özkara, Y., ve İzci, G. (2013). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ile noktalama işaretlerini uygulama düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 2(2), 1-9.

- Özcan, Ş., ve Yönez, H. (2018). Ortaokul öğrencilerinin yazım kurallarını uygulama ve noktalama işaretlerini kullanma durumlarına yönelik bir inceleme. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 6(4), 541-558.
- Öztürk, E. ve Müdar, E. (2013). Türkiye'de ilköğretim 1-5. sınıflar arasında türkçe öğretimi ile ilgili yapılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin eğilimleri ve değerlendirilmesi. *Güleç, Ö., E. Akgün ve M. Bayrakçı (Ed.), VI. Ulusal Lisansüstü Eğitim Sempozyumu Bildiriler Kitabı* (189-196). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pekaz, K. (2007). *İlköğretim sekizinci sınıf yazılı anlatımlarındaki ses olayları, noktalama, imla hataları ve anlatım bozukluklarının düzeltilmesinde ipucu ve geri bildirim teknikleri* [Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Pıllancı, H. (2000). Resmi yazışma kuralları noktalama işaretleri ve yazım kuralları sözcük dizini. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sağ, F. (2019). *7. Sınıf öğrencilerinin yazım ve noktalama kurallarını kullanım düzeylerinin belirlenmesi* [Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Sallabaş, M. E. Ve Temizkan, M. (2009). İlköğretim öğrencilerinin noktalama işaretlerini doğru olarak kullanabilme düzeyleri ile ilgili bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(2), 625-636.
- Süğümlü, Ü. (2020). Ortaokul öğrencilerinin yazma çalışmalarındaki yazım ve noktalama hatalarının belirlenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8 (2), 528-542.
- Şahin, E. Y., Kana, F., ve Varışoğlu, B. (2013). Türkçe eğitimi bölümlerinde yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *Journal of Human Sciences*, 10 (2), 356-378.
- Tok, M. ve Potur, Ö. (2015) Yazma eğitimi alanında yapılan akademik çalışmaların eğilimleri (2010-2014 Yılları). *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(4), 1-25.
- Topuz, A. (2008). *Uşak ili sivaslı ilçesi 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanmada bilgi-beceri düzeylerinin tespiti* [Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Varışoğlu, B., Şahin, A. ve Göktaş, Y. (2013). Türkçe eğitimi araştırmalarında eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781.
- Yaman, Y. E., ve Aydemir, M. (2018). Noktalama işaretlerinin istasyon tekniği ile öğretimi sürecine ilişkin öğrenci görüşleri. *Kesit Akademi Dergisi*, (13), 258-270.
- Yavuz, T. (2022). *Lise öğrencilerinin imla kuralları ve noktalama işaretlerini uygulayabilme başarı düzeyleri (karaman ili ermenek ilçesi örneği)* [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Yavuz, T., Vural, Ö. F. ve Başaran, M. (2021). Lise öğrencilerinin imla ve noktalama konularındaki sorunlarına yönelik çözüm önerileri: öğrenci ve öğretmen görüşleri. *Anatolian Turk Education Journal*, 3(1), 109-137.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınları.
- Yıldırım, D. ve Uludağ, E. (2016). Ortaokul öğrencilerinin bazı noktalama işaretlerini ve yazım kurallarını uygulayabilme düzeyleri (istanbul örneği). *Journal of Education Faculty*, 18(1), 319-342.

Yiğit, A. (2018). *Şarkılaştırılmış noktalama işareti etkinliklerinin 8. sınıf öğrencilerinin noktalama işaretlerini kullanma başarılarına etkisi* [Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Etik Kurul Kararları

Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada Etik Kurul izni gerekmemiştir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan etmektedirler. Çatışma Beyanı Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

Yayın Etiği Beyanı

Bu makalenin planlanmasından, uygulanmasına, verilerin toplanmasından verilerin analizine kadar olan tüm süreçte “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu araştırmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir.